

УДК614.658(213)

ПІДГОТОВКА ПРОВІЗОРІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Н. В. Горлачук

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

PREPARATION OF PHARMACISTS IN UNIVERSITIES OF GREAT BRITAIN

N. V. Horlachuk

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

У статті проаналізовано особливості вищої фармацевтичної освіти у Великобританії. Обґрунтовано важливе значення вивчення зарубіжного досвіду організації навчального процесу для підвищення рівня підготовки провізорів в Україні.

In the article the features of prophetic pharmaceutical education are analysed in Great Britain. The important value of study of foreign experience of organization of educational process is reasonable for the increase of level of preparation of pharmacists in Ukraine.

Вступ. У сучасних умовах актуальним завданням є створення нових стандартів професійної фармацевтичної освіти, розробка нових навчальних планів і програм, що враховують міжнародні освітні системи і стандарти. Необхідно розширювати і поглиблювати міжнародне співробітництво в галузі фармацевтичної освіти, створювати та творчо впроваджувати прогресивні ідеї зарубіжного і вітчизняного досвіду, інтеграції національної системи вищої освіти в міжнародний професійно-освітній простір [1].

Основна частина. У пошуках шляхів удосконалення підготовки провізорів в Україні цінним є вивчення зарубіжного досвіду організації навчального процесу. Значний науковий інтерес викликає підготовка фармацевтів у Великобританії.

Сучасна система вищої фармацевтичної освіти у Великобританії суттєво відрізняється від нашої. На відміну від звичного нам п'ятирічного навчання, англійські фармацевти вчать чотири роки, а протягом п'ятого проходять обов'язкову передреєстраційну практику поза межами навчального закладу.

В даний час у Великобританії нараховується 19 фармацевтичних коледжів, що відповідають нашим факультетам при медичних університетах. Навчальні програми у всіх фармацевтичних закладах акредитовані Королівським фармацевтичним товариством і охоплюють усі основні фармацевтичні дисципліни [2].

Серед британських університетів та коледжів існують рейтинги, які враховують такі показники, як: рівень підготовки, репутація коледжу чи університету, рівень

забезпечення роботою після закінчення закладу. Ці фактори, як правило, відіграють важливу роль для абітурієнтів при виборі навчального закладу. Відповідно до рейтингу “Гардіан” ведучу позицію за рівнем освіти на сьогодні займає фармацевтичний факультет із Манчестера. Тому на основі цього навчального закладу ми будемо досліджувати систему вищої фармацевтичної освіти у Великобританії.

Першим щаблем для студентів є ступінь бакалавра (BachelorDegree), він присуджується через чотири роки навчання за спеціалізованою фармацевтичною програмою на денному відділенні університету або коледжу. Ступінь бакалавра дозволяє одержати роботу у середній ланці приватної або державної компанії, промислового підприємства або у приватній практиці. А також він є необхідною умовою для продовження навчання на післядипломному (Postgraduate) рівні освіти за програмами магістратури та докторантури [3].

В англійських коледжах з першого року навчання і до закінчення навчального закладу за кожним студентом закріплюється його академічний куратор. Як правило, кожний куратор має в середньому 5-6 студентів. Типовий розклад занять на тиждень складається з 5-6 год лекцій, 10-15 год практичних занять та 2 год семінару або консультації.

У процесі навчання студенти самі обирають свою подальшу спеціалізацію. Найбільш успішні у наукових проектах можуть продовжити дослідницьку роботу, інші – вибирають виробництво, а треті – роботу клінічного провізора або провізора загальної практики. Ті, хто планує працювати в госпіталі або аптеці

(близько двох третин випускників), направляються на річну практику. Велика увага на сьогодні приділяється вивченню клінічної фармації. Це пов'язано з тим, що найближчим часом фармацевти у Великобританії нарівні з лікарями будуть мати право виписувати рецепти. Клінічний фармацевт бере участь у регулярних лікарняних обходах разом з лікарем, корегує терапію, контролює стан пацієнтів.

Після закінчення повного курсу вивчення будь-якої дисципліни проводиться тестовий іспит, і на кожному

факультеті вони різні: практичні, письмові та змішані. На четвертому курсі складається останній вирішальний реєстраційний іспит. Метою його проведення є виявлення необхідних компетенцій, які повинен мати провізор. Після чого випускників включають у реєстр фармацевтів, і вони одержують реєстраційний сертифікат від Королівського фармацевтичного товариства, що дає право практикувати [4].

Навчальний план на прикладі Манчестерського університету (табл. 1)

Таблиця 1. Навчальний план фармацевтичного факультету Манчестерського університету

Бакалавр фармацевтичних наук	
1 рік	
Дисципліни	Кредити
Роль фармацевта в суспільстві	1
Фармацевтичні навички, уміння	2
Основи органічної хімії	2
Основи біології	1
Основи фізики	2
Клітинна біологія	1
Фізіологія, патологія і фармакологія	2
Лікарська і біологічна хімія	2
Фізико-хімічні особливості лікарських препаратів	2
Правила безпеки при роботі в лабораторії	1
Математика	1
Статистика	1
Фармацевтична практика	2
2 рік	
Фармацевтичний аналіз	2
Готування лікарських препаратів	2
Фармакокінетика	2
Фармакологія	2
Готування лікарських препаратів	3
Фізіологія	1
Медична патологія і фармакологія	2
Фармацевтична практика	3
3 рік	
Менеджмент	1
Фармацевтичне законодавство	1
Готування лікарських препаратів	4
Інфекційні захворювання	3
Лікарська і біологічна хімія	2
Фізіологія, патологія і фармакологія	2
Фармацевтична практика	4
Фармацевтична опіка	2
Клінічна фармація	1
Готування лікарських препаратів (2)	1
Магістр фармацевтичних наук	
4 рік	
Сучасні фармацевтичні науки	19
Семінари	7

Ступінь: бакалавр фармацевтичних наук, термін навчання – 4 роки.

Ступінь: магістр фармацевтичних наук, термін навчання: 1 рік після одержання ступеня бакалавра.

На останньому семестрі 4-го року навчання на вибір пропонується:

- проведення власних лабораторних досліджень;
- написання магістерської роботи.

З даного навчального плану бачимо, що велика увага приділяється такій дисципліні, як готування лікарських препаратів, вона вивчається два роки, і це свідчить про те, що в Англії велика кількість виробничих аптек. Крім курсу фармацевтичної, аналітичної хімії, фізіології, фармакології, біохімії, мікробіології у багатьох фармацевтичних вузах викладається радіофармація, курс раціонального харчування та його вплив на здоров'я, імунологія, біофармація, навички професійного спілкування, фармацевтичні розрахунки та фармацевтичне законодавство [5, 6].

Деякі дисципліни, які у наших навчальних закладах вважаються основними, не вивчаються у британських фармацевтичних коледжах та університетах. Так, наприклад, траволікування вважається альтернативною медициною і не знаходить значного поширення, тому вивчення фармакогнозії і латинської мови не є обов'язковими предметами (рецепти виписуються англійською мовою) [5].

В рамках фармацевтичної освіти не викладається і фармацевтичний маркетинг, тому що він вивчається в

курсі управління після одержання основної спеціальності. Однак навчальні програми фармацевтичних коледжів та університетів постійно переглядаються і поліпшуються з урахуванням всезростаючих вимог часу.

За програмою фармацевтична практика обов'язкова після кожного навчального року. На першому курсі студенти вивчають соціальні аспекти фармації. На старших курсах вони проходять терапевтичну практику та практику з клінічної фармації. На четвертому курсі студенти проходять фармацевтичну практику під контролем персонального керівника. Керівник повинен подати звіт Королівському фармацевтичному товариству про досягнення студента за час проходження практики. Залежно від обраної спеціалізації практика на останньому курсі триває в від 2 до 7 міс. [2, 4].

Після отримання ступеня магістра фармації випускник протягом одного року повинен пройти практику з суспільної і промислової фармації і скласти іспит Королівському фармацевтичному товариству на підтвердження професійної кваліфікації. Тільки тоді він має право на власну фармацевтичну практику.

Висновок. Вивчення та творче використання досвіду підготовки студентів фармацевтичних вузів у Великобританії з одночасним збереженням цінних напрацювань вітчизняної освіти дозволить нам успішно увійти до Європейського освітнього простору.

Література

1. Сучасні підходи до оновлення стандартів вищої фармацевтичної освіти / В. П. Черних, І. С. Гриценко, С. В. Огарь, Л. М. Віннік // Медична освіта. – 2012. – № 2. – 46 с.

2. Jef Cain, Eleonora R. Bird, Mikael Jones // Am. J. Pharm. Educ. – 2008. – Vol. 72 (4). – Article 76.

3. McConnell J. Karen Article 87 / Karen J. McConnell, Carey New Ion, Jeannine Dickerhofe // Am. J. Pharm. Educ. – 2009. – Vol. 73 (5).

4. Fjortoft Nancy Article 112 / Nancy Fjortoft // Am. J. Pharm. Educ. – 2007. – Vol. 71 (6).

5. Short-term and long-term college/school planning. Accessed June 6, 2003.

6. Poirier I. Therese Article 23 / Therese I. Poirier, Cathy Santello // Am. J. Pharm. Educ. – 2010. – Vol. 74 (2).

Отримано 22.05.14